

Sundbyberg 2019-12-09

Diarienummer: S2019/04168/FST
Vår referens: Mikael Klein
mikael.klein@funktionsratt.se

Mottagare: Socialdepartementet

Remissvar: Promemoria Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 44 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Vi har haft en bred dialog inom rörelsen kring denna promemoria. Flera av våra medlemsförbund och andra organisationer lämnar egna remissyttranden med fördjupade analyser och synpunkter. Vi avger här ett mer kortfattat yttrande med de övergripande synpunkter som våra medlemsförbund framfört.

Sammanfattning

Vi ser mycket positivt på att regeringen vill förtydliga att andning och sondmatning ska betraktas som grundläggande behov vid bedömningen av rätten till assistansersättning.

Vi välkomnar också att regeringen tagit intryck av de synpunkter som vi och många andra remissinstanser lämnade i våras på promemorian S2019/000767/FST, och nu återkommit med lagförslag med ambitionen att *hela insatsen* av andning och måltider i form av sondmatning ska räknas som grundläggande behov.

Vi är starkt kritiska till promemorians ansats att i lagtext skriva in gällande rättspraxis att grundläggande behov endast ska räknas till den del hjälpbehovet är av mycket privat och integritetskänslig karaktär. Det skulle innebära att den rättstillämpning som vi menar strider mot lagens intentioner och förarbeten skulle lagfästas för gott och innebära en grundläggande omskrivning av lagen, vars konsekvenser inte genomlysts.

Promemorians föreslagna lagtext är dessutom mer långtgående än gällande rättspraxis, både i formuleringarna kring privat och integritetskänslig karaktär, men också genom att behoven rörande kommunikation och annan hjälp som kräver ingående kunskap, även skulle inkluderas.

Vi oroas också för promemorians förslag att lagfästa att normalt föräldraansvar ska beaktas vid bedömningen av grundläggande behov som inte rör andning och måltider genom sondmatning.

Vi menar att samtliga hjälpmoment vid andning och sondmatning kan säkerställas i lagen utan att gällande rättspraxis kodifieras.

Vi vill starkt understryka att föreslagna lagändring inte ger anledning att upphäva omprövningsstoppet i den statliga assistansersättningen.

Utöver vad vi här anför om föreliggande promemoria, förväntar vi oss att regeringen återkommer med förslag till förtydligande lagändringar som säkerställer att samtliga hjälpmoment för alla grundläggande behov ska vara grundande för rätten till assistansersättning. Det är den enskilt viktigaste och mest brådskande lagändring som behöver göras för att säkerställa att lagen tillämpas utifrån dess intentioner och förarbeten.

Rätten till personlig assistans

LSS är en oerhört viktig lag som har haft stor betydelse för att personer med omfattande funktionsnedsättningar ska kunna leva ett liv som andra och ha ett självbestämmande över sin vardag och sina

Remissvar: Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

livsval. Rättstillämpningen har över tid succesivt försvagat ett flertal av LSS tio olika insatser på ett sätt som gör att dagens tillämpning inte längre följer lagens ursprungliga intentioner. Hanteringen av den statliga assistansersättningen har sedan våren 2016 haft en påtaglig försämring som innebär att många vuxna, barn och deras familjer fått uppleva stora och allvarliga försämringar när assistansen dras ned till ett minimum eller nekas helt. Dessa stora svängningar i uttolkningen av rätten till assistansersättning är inte rättssäker och har skapat en stor oro bland alla som lever med personlig assistans.

Funktionsrättskonventionen förpliktigar

Sveriges tillträdande av konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar förpliktigar den svenska staten att säkerställa att de rättigheter som konventionen fastslår, efterlevs fullt ut. Staten har ett odiskutabelt ansvar för att rättigheterna säkerställs, oavsett om det är statliga myndigheter, regioner eller kommuner som ytterst ska tillhandahålla det stöd som krävs. De försämringar som skett genom en alltmer restriktiv rättstillämpning av LSS och rätten till personlig assistans sedan Sveriges tillträdande, är ett otvetydigt brott mot Sveriges åtaganden. I konventionens artikel 19 fastslås rätten att leva självständigt och att delta i samhällslivet. I den allmänna kommentaren nr 5 har FN:s övervakningskommitté för funktionsrättskonventionen förtydligat hur artikel 19 ska uttolkas. Rätten att leva självständigt är långtgående. Det handlar om varje människas rätt att styra över sin vardag och att själv kunna göra sina egna livsval.

Försäkringskassans uttolkning

Det finns ett flertal domar som Försäkringskassan uttolkat på ett prejudicerande sätt som fått negativa följder. Sedan våren 2016 har rättstolkningen inneburit att allt fler inte kommer upp i 20 timmars grundläggande behov och därmed förlorar rätten till assistansersättning. En av domarna härstammar ända från 2009 (RÅ 2009 ref 57) har fått allvarliga konsekvenser i bedömning av grundläggande behov, där Försäkringskassan numera bara räknar med vissa moment i insatser som rör måltider, hygien och av- och påklädning. Vi menar att detta sätt att uttolka behovet av hjälp för grundläggande behov strider mot lagens intentioner.

Remissvar: Personlig assistans för samtliga hjälpmoment som avser andning och måltider i form av sondmatning

Vi vill också påpeka det anmärkningsvärda i att andning inte betraktas som grundläggande behov, vilket illustrerar hur långtgående den restriktiva rättstillämpningen gått.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

A handwritten signature in blue ink that reads "Elisabeth Wallenius". The signature is written in a cursive style with a large initial 'E'.

Elisabeth Wallenius
Ordförande